

Барбина Е. С.

ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ МАСТЕРСТВО УЧИТЕЛЯ
В СИСТЕМЕ НЕПРЕРЫВНОГО ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

В статье раскрываются место, роль и функции педагогического мастерства в сложной системе непрерывного педагогического образования, включающей процесс становления, формирования и развития личности учителя, который начинается еще на школьной скамье, продолжается в вузе и реализуется в системе последипломного образования. Довузовская подготовка рассматривается как органичная составляющая системы непрерывного образования, главной задачей которой является укрепление убеждения в верности избранного профессионального выбора. Вузовский этап направлен на формирование готовности будущих педагогов к учительскому труду. В послевузовский период происходит становление педагогического мастерства как особенного уровня развития педагогической деятельности.

Ключевые слова: педагогическое мастерство, непрерывное педагогическое образование, довузовская подготовка, вузовский учебный процесс, система последипломного педагогического образования.

Barbina Ye. S.

TEACHER'S PEDAGOGICAL SKILL IN THE SYSTEM
OF CONTINUING PROFESSIONAL EDUCATION

The article deals with the place, role and functions of pedagogical skill in a complex system of continuous pedagogical education that includes the process of becoming, forming and developing the personality of the teacher, which begins at the school bench, continues in the university and is implemented in the system of postgraduate education. Preuniversity training is considered as an organic component of the system of continuous education, a flexible, open, dynamic subsystem that main task is to strengthen the belief in the fidelity of the chosen professional choice. At the university stage the system and forming goal of pedagogical career guidance is being changed by a new goal – the formation of the integral readiness of future teachers for teacher's work. In the postgraduate period the qualitative development of professionalism and mastership occurs most intensively in the process of directly involving the teacher in the performance of professional functions.

The formation of pedagogical mastership is an integral process that doesn't have clear time boundaries. Mastering its structural components occurs at all stages of the formation and development of the personality of the future teacher.

The conducted research of the problems of the formation of pedagogical mastership in the system of continuous pedagogical education gives grounds to assert that pedagogical skill is a complex formation characterized by a multitude of structural elements.

Key words: pedagogical skill, continuous pedagogical education, preuniversity training, educational process at university, system of postgraduate pedagogical education.

УДК 130.2+378.1

Zelenska O. P.*

THE CULTUROLOGICAL TRAINING OF THE CADETS AT THE HIGHER
EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS OF THE SYSTEM OF THE MINISTRY
OF INTERNAL AFFAIRS OF UKRAINE AS AN INTEGRAL DEMAND
OF THEIR PROFESSIONAL EDUCATION

The professional training of the cadets at the higher educational establishments of the system of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine assures the high level of the culturological development of a personality, the integration of his/her culturological development with the general and professional culture that reflects the socio-pedagogical state of the development of the society. The culturological training of a future professional is a complex structure in the system of professional education.

*© Zelenska O. P.

This training as a psychological and pedagogical problem is defined by the character, peculiarities and needs of the modern state of the development of the society and education, and conforms to their modern level and content, and the context of the personality development.

Key words: culturological training, education, upbringing, cadet, personality.

The state policy in the sphere of the development of Ukrainian education is directed at its achieving the modern world level, revival and further development of the national scientific and educational traditions, renewal of the content, form and methods of education, enlargement of the intellectual potential of the society. The development of the system of education, its radical reforming must become the basis for reproducing the intellectual and spiritual potential of the people, improving science and technology, developing culture, and for the national revival, formation of the state system and the democratization of the society in Ukraine [5, p. 18]. The tendencies of the development of modern education have one common feature – they focus attention on the active aspects of the educational process, cultural development, searching for the alternative variants of solving any problem, and on the readiness to make one’s own responsible decision. In practice these tendencies reveal themselves, as a rule, through raising the procedural activity (methods of the development, introducing different role playing forms, etc.) though the active forms demand, first of all, the new approach to the choice of the education content and to the principles of its organization.

Such important aspects as upbringing of a personality who realizes his/her belonging to the Ukrainian people, modern European civilization, orients in the realities and perspectives of the socio-cultural dynamics; preserving and enriching the Ukrainian cultural and historical traditions, cultivating the respective attitude to the history and culture of the people, that live in Ukraine, forming the culture of interethnic and interpersonal relations; ethic and esthetical education are among the prior directions of the state policy concerning the education development. It underlines the significance and necessity of the culturological training of the students and cadets as an important factor of forming a professional-humanist. The culturological training makes the realization of the methods of education during teaching the professional and humanitarian disciplines and revealing the educational potential of these disciplines in the ecological, esthetic, economic, moral, ethic, cultural, spiritual, patriotic, civil and trade upbringing of the future professionals by means of these disciplines possible [1].

Such scientists as Chizhevsky D., Donets P., Girny O., Latysheva O., Lyakh K., Mednikova G., Morozov V., Noskova I., Polyakova L., Prisakar V., Smotritsky E., Shevnyuk O., Sheyko V., Shevchenko T., Yakovleva A., Zyuzina T. and others dealt with the issues of the correlation of culture and education, polyculture, dialogue of cultures and personality formation, culturological training of teachers and tax collectors, of linguo-culture and others. But the problems of the qualified training of the cadets, their not very high level of culture, the interaction of the law enforcement officers with the population, the imperfection of legislature, the economic and political crises in the society need their further analysis and investigation of the peculiarities of the culturological training, the polycultural upbringing of the future workers of the organs of internal affairs.

Despite the indicated difficulties it is possible to determine the tendencies of the academic process development at a higher educational establishment that assist it to obtain the culturological level:

- the fragment of the education contents that is acquired in a certain situation has as system creating a certain valuable component that reveals the importance of the material which is being investigated for improving the reality of a person, approval of its properties and advantages – moral, intellectual, esthetic for making his/her economic well-being, practical and changing activity better, and for preserving the environment of his/her existence;
- such main functions of the personality as free will, conscious reflexive attitude towards the object of his/her activity; goal-setting, individuality; moral and esthetic evaluation of the subject environment and personal interrelations; economic and ecological expediency

of the solutions; continuity of raising the scientific and technological activity of the person are reproduced in the process of the material acquiring;

- the means of introducing the educational material and accordingly the organizing beginning of the activity that has certain characteristic features are the moral choice, situation, and task; in the process of their solving the personality joins the new content relations: the content itself, its «output» into the social and spiritual spheres, and the individual and personal factors of the scientific creativity find the sense and value for the people who deal with it;
- extending the scientific essence of the projects and models of the educational activity from the position of their culture correspondence which are based on modeling the professional situations, on acquiring the professional experience using role play, training, problem situations, case study, etc.

The investigation of the content and structure of the culturological training, of the practical training and practical activity of the educational establishments, faculties, departments, services, of the teaching staff makes it possible to come to the conclusion about its complex and system character. The culturological training embraces different ideal, moral, socio-psychological, personal-psychological, artistic, organizational, procedural and methodical aspects, and helps to develop the communicative competence at various stages of making a specialist – a law enforcement officer. The culturological training is a many-sided and rather difficult sphere. The appearance of the new spheres of culture-study and the professional complication of the social functions demand from the law enforcement officers not only general and special education, but the knowledge of communication, the ground and communicative experience, the possession of all the spectrum of the communicative abilities for the productive business and interpersonal relations.

The culturological approach in the professional training of the cadets at the higher educational establishments of the system of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine means the complex of the methodological methods that provide the analysis of any aspect of the social and psychological life, particularly in the sphere of education, pedagogy using the culturological notions that are system creating: culture, cultural models, norms and valuables, everyday life and means of life, cultural activity and interests. The culturological character of education is based on the uniqueness of every subject of the academic activity, on providing the conditions of his/her development in the context of the individual approach in the personality developing system of training that guarantees the socio-cultural self-development of the personality. The aim of such education is culture of the people, the content – is culture as the environment, and culture forming – as the means of human development in culture [2, p. 71].

The culturological training of the cadets at the higher educational establishments of the system of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine contributes to forming their system of scientific knowledge, first of all, in philosophy, culturology, ethics, esthetics, logic, psychology, pedagogy, linguistics, that reveal the essence and the psychological and pedagogical conditions of forming and developing the moral beliefs, feelings, attitudes, culturological knowledge, skills, habits, and ways of behaviour. The purposeful psychological and pedagogical influence of the staff of the educational establishment, the formal and non-formal groups by means of the joint special usage of the educational and upbringing forms, means, methods and ways of education takes place in the process of the culturological training. A very important direction in the culturological training of the cadets is their independent work pertaining to raising general, artistic, and esthetic culture, developing the culturological qualities, highly cultural behaviour in the process of their self-education and self-upbringing.

The professional training of the cadets has a particular meaning in forming the basis of the culturological development of the future professional of the law enforcements organs of Ukraine. The formation of the psychological and cultural trend of the personality, of the motives and needs of the culturological self-education, the interest and love of the

profession of the law enforcement officer and its esthetic aspects, the development of the sense of duty and responsibility for the esthetically coloured carrying out the academic and professional functions take place at this time. The culturological training of the cadets as a psychological and pedagogical problem is defined by the character, peculiarities and needs of the modern state of the development of the society and education, and conforms to their modern level and content, and the context of the personality development.

Projecting the highly effective academic activity of the cadets and the administrative activity of the teachers is the basis of developing the forms and methods of their culturological training. The logic of such projecting in its general form can be presented as follows [3]:

- ✓ describing in the observed characteristics and in the measurement parameters the results of training that are expected (the level of knowing the notions, means of activity, characteristics of the intellectual development, etc.);

- ✓ defining the nature, composition, and display of those psychological processes (oriented, logical, creative, emotional, etc.) that must be actualized in the cadets' consciousness, the result of which is the manifestation of those new formations which have been projected with the aim of the educational process;

- ✓ grounding the content of the subject activity on the basis of which the projected psychic processes, developing those situations of communication that can cause the necessary cognitive and professional experience in the cadets can be actualized;

- ✓ developing the content and procedural aspects of the modern pedagogical technologies: gaining the experience in the form of the system of the cognitive or practical tasks, searching for special didactic procedures of its acquiring (organizing the individual and collective educational activity, imitative models of the investigated processes, educational business and role games, etc.);

- ✓ developing the procedures of control, diagnosis, measuring the quality of acquiring, means of the individual correction of the educational activity.

Thus, with changing the educational paradigms at the higher educational establishments of Ukraine the transition to the new technologies of education take place naturally. These technologies are oriented not on the priority of knowledge and realization, but on the cultural conformity, variation, subjectivity, and the individual, creative, personality centered forms and methods of professional education and upbringing.

The culturological technologies of education project the mechanisms of the administration of the changes and development of the personality with the help of the cognitive, instrumental complex of the actions of the professional and people who are around him/her. The content-informational aspect of the administration is defined mainly by the educational technologies, and the procedural one – by the technologies of training, though there is no strict scientific division of these technologies. All the known models of the administration are realized in the educational systems with the help of the effective strategies of solving the educational and cognitive tasks and because of this are directly integrated into the intellectual and valuable structure of the purposeful human activity [4].

A detail study of one aspect of general and professional education – the culturological one – demands the new innovative approaches with the maximum involving the intellectual potential of the country: the leading scientists, teachers, methodologists of all the academies, scientific and research establishments, relevant ministries, and state universities.

Thus, the standards of education pertaining to culture in general and culture of communication in particular have qualitatively changed nowadays. In accordance with this the interpersonal relationship must be not only communicatively, but also psychologically comfortable, which is connected with the constant development of the person's culturological competence, with the formation of his/her communicative qualities that have moral meaning and determine the character of the attitude towards other people and to oneself, the choice of the relevant means and ways of communication.

The achievement of the experience through the purposeful academic influence and

training in the process of the culturological training of the cadets at the higher educational establishments of the system of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine is very important and urgent. The all-sided mastering of culturology by the cadets must be the component of the educational and upbringing process at the higher educational establishments of the system of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, the part of the educational standard of the culturological training of the future professionals of the organs of internal affairs of Ukraine.

References:

1. Зеленська О. П. Культурологічна освіченість як складова частина підготовки майбутніх правоохоронців і правознавців / О. П. Зеленська // Теорія та практика юридичної освіти : матеріали 1-ої Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 20 квітня 2012 р.). – К. : Вид-во Європ. ун-ту, – С. 74-79.
2. Иванова Т. В. Культурологическая подготовка будущего учителя : [монография] / Т. В. Иванова. – К. : ЦВП, 2005. – 282 с.
3. Крюкова Е. А. Личностно-развивающие образовательные технологии: природа, проектирование, реализация : монография / Е. А. Крюкова. – Волгоград : Перемена, 2000. – 196 с.
4. Макарова Л. Н. Индивидуальный стиль профессиональной деятельности преподавателя высшей школы (индивидуально-типологический подход) : учеб. пособ. / Л. Н. Макарова. – Тамбов : ТГУ им. Г. Р. Державина, 1999. – 276 с.
5. Національна доктрина розвитку освіти. – Болонський процес : Нормативно-правові документи / укладачі : З. І. Тимошенко, І. Г. Оніщенко, А. М. Грехов, Ю. І. Палеха. – К. : Вид-во Європейського ун-ту, 2004. – С. 6-27.

Зеленская Е. П.

КУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКАЯ ПОДГОТОВКА КУРСАНТОВ ВУЗОВ СИСТЕМЫ МВД УКРАИНЫ – НЕОТЪЕМЛЕМОЕ ТРЕБОВАНИЕ ИХ СОВРЕМЕННОГО ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Професійна підготовка курсантів вузів системи МВД України забезпечує високий рівень культурологічного розвитку особистості майбутнього фахівця, інтеграцію його культурологічного розвитку з загальною та професійною культурою, що відображає соціально-педагогічний стан розвитку суспільства. Культурологічна підготовка курсантів вузів системи МВД України як психолого-педагогічна проблема визначається характером, особливостями та потребами сучасного стану розвитку суспільства та освіти, відповідає їх сучасному рівню та змісту.

Ключевые слова: культурологическая подготовка, образование, воспитание, курсант, личность.

Зеленська О. П.

КУЛЬТУРОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА КУРСАНТІВ ВНЗ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ – НЕВІД'ЄМНА ВИМОГА ЇХНЬОЇ СУЧАСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Професійна підготовка курсантів ВНЗ системи МВС України забезпечує високий рівень культурологічного розвитку особистості майбутнього фахівця, інтеграцію його культурологічного розвитку із загальною та професійною культурою, що відображає соціально-педагогічний стан розвитку суспільства. Культурологічна підготовка майбутнього фахівця є складним структурним утворенням у системі професійної освіти. Набуття досвіду через цілеспрямоване навчання й виховання в процесі культурологічної підготовки курсантів є важливим і актуальним. Культурологічна підготовка курсантів ВНЗ системи МВС України як психолого-педагогічна проблема визначається характером, особливостями і потребами сучасного стану розвитку суспільства та освіти, відповідає їх сучасному рівню і змісту.

контексту розвитку особистості. Вона охоплює різні ідейні, моральні, соціально-психологічні, особистісно-психологічні, художні, організаційні, процесуальні та методичні аспекти і допомагає розвивати комунікативну компетенцію на різних етапах підготовки фахівця-правоохоронця. Культурологічна підготовка курсантів сприяє формуванню їхньої системи наукових знань передусім з філософії, культурології, етики, естетики, логіки, психології, лінгвістики, що розкриває сутність і психолого-педагогічні передумови формування та розвитку моральних поглядів, ставлення до людей, культурологічних знань, умінь і навичок, а також способів поведінки.

Ключові слова: культурологічна підготовка, освіта, виховання, курсант, особистість.

УДК 378.937

Князян М. О.*

ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У КОНТЕКСТІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

У статті розглядається сутність життєвої компетентності людини. Виявлено структуру цієї компетентності. Засоби її формування досліджуються з урахуванням вимог щодо активізації міжкультурної комунікації.

Життєва компетентність відображає прагнення майбутнього фахівця до саморозвитку, систему знань про засоби саморегуляції та самореалізації, здатність оцінювати можливості.

Мотиваційний компонент відображає норми, цінності, мотиви студентів; гностичний компонент – систему знань, що актуалізуються в професійному й соціальному багатокультурному контексті; процедурний компонент – здатність накопичувати і передавати інформацію для практичної реалізації проектів саморозвитку.

Основним засобом формування компонентів життєвої компетентності є блоки індивідуально-психологічних і соціально-психологічних завдань.

Ключові слова: життєва компетентність, міжкультурна комунікація, система завдань.

Євроінтеграційні процеси в Україні, активізація міжкультурної взаємодії актуалізували необхідність формування життєвої компетентності студентської молоді саме в контексті полікультурної комунікації. Вирішення цієї проблеми пов'язане з такими важливими науковими завданнями, як забезпечення мобільності майбутніх фахівців, їхньої конкурентоспроможності на світовому ринку праці, виховання прагнення до саморозвитку, формування вмій самоосвітньої діяльності.

Різні аспекти формування життєвої компетентності особистості, а також участь майбутніх фахівців у міжкультурній комунікації розглядалися в таких напрямках, як теоретичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців (Є. Барбіна, Н. Кічук, В. Кремень, О. Савченко), методологічний базис та інструментарій реалізації компетентнісної парадигми (Н. Бібік, М. Князян, О. Овчарук, О. Пометун), методи активізації міжкультурної комунікації (О. Заболотська, Ж.-П. Кюк), шляхи та засоби формування життєвої компетентності особистості (В. Грушко, Н. Мушинська). Утім проблема формування життєвої компетентності особистості з урахуванням вимог активізації міжкультурної комунікації потребує більш детального вивчення.

Метою статті є розкрити засоби формування життєвої компетентності студентів у контексті міжкультурної комунікації; завданнями – висвітлити структуру зазначеної компетентності, виявити специфіку її формування з урахуванням активної міжкультурної комунікації та схарактеризувати відповідні завдання.

Насамперед треба підкреслити, що, як свідчить аналіз джерел [1; 2], життєва компетентність відображає здатність особистості до автономної дії, а отже, вироблення стратегії саморозвитку, вибір засобів самовиховання та самонавчання, контроль

*© Князян М. О.